

«Δημοτικές Βιβλιοθήκες στην Κύπρο, βήματα για τη διαμόρφωση ενός συστήματος συνεργασίας Κυπριακών βιβλιοθηκών»

Νικολάου Δημήτρης, Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας & Πολιτισμού

Ασπρή – Μασουρέκκου Δέσποινα, Βιβλιοθηκονόμος Δημοτικής Βιβλιοθήκης Στροβόλου

Ευθυμίου Μαρία, Βιβλιοθηκονόμος Δημοτικής Βιβλιοθήκης Λάρνακας

Φραγκούδη Λένια, Υπεύθυνη Δημοτικής Βιβλιοθήκης Λεμεσού

Ο θεσμός των Δημοτικών και Κοινοτικών Βιβλιοθηκών στην Κύπρο άρχισε το 1962 μόλις δύο χρόνια μετά την Ανεξαρτησία της Κύπρου. Σήμερα λειτουργούν 28 Δημοτικές και 146 Κοινοτικές Βιβλιοθήκες οι οποίες διοικούνται από τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Την ευθύνη για την ίδρυση, λειτουργία και οικονομική στήριξη των πιο πάνω βιβλιοθηκών την έχει το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Το ύψος της επιχορήγησης των Δημοτικών Βιβλιοθηκών εξαρτάται από τον όγκο του υλικού που διαθέτουν, τον αριθμό χρηστών που εξυπηρετούν, το προσωπικό που διαθέτουν και το ωράριο λειτουργίας τους, ενώ οι Κοινοτικές Βιβλιοθήκες επιχορηγούνται κατά το ήμισυ του προϋπολογισμού που υποβάλλουν στην αρχή κάθε χρόνου.

Τόσο οι Δημοτικές όσο και οι Κοινοτικές βιβλιοθήκες είναι υποχρεωμένες να υποβάλλουν προς το Υ.Π.Π. ετήσια έκθεση λειτουργίας η οποία περιλαμβάνει πληροφορίες όπως:

- Πόσος είναι ο πληθυσμός του Δήμου ή της Κοινότητας
- Πόσους τόμους βιβλίων ή περιοδικών διαθέτει η βιβλιοθήκη
- Πόσοι τόμοι προστέθηκαν κατά τον τελευταίο χρόνο
- Πόσα μέλη έχει η βιβλιοθήκη
- Ποιο το ωράριο λειτουργίας της βιβλιοθήκης
- Αν έχει καταλογογραφηθεί η συλλογή της Βιβλιοθήκης ή σε ποιο ποσοστό έχει προχωρήσει η καταλογογράφηση της συλλογής
- Ετήσιο προϋπολογισμό (αγορές βιβλίων, ενοίκιο κτιρίων, μισθοί κ.ά.)

Η συλλογή των βιβλιοθηκών αριθμούν η μικρότερη γύρω στις 3200 τόμους βιβλίων, η μεγαλύτερη 70000. Οι περισσότερες έχουν δημιουργήσει Ιστορικό Αρχείο που στόχο έχει την συλλογή και διαφύλαξη ιστορικού και λαογραφικού υλικού που αναφέρεται στο Δήμο ή την Κοινότητα.

Οι βιβλιοθήκες των μεγάλων Δήμων μερικές των οποίων έχουν ζωή 45 χρόνων και διαθέτουν αξιόλογες συλλογές και σπάνιο υλικό όπως μοναδικές εκδόσεις σπάνιων εφημερίδων (Δημοτική Βιβλιοθήκη Λεμεσού), την πρώτη ποιητική που εκδόθηκε στην Κύπρο το 1879 με τίτλο «Ποιήματα» (Δημοτική Βιβλιοθήκη Λάρνακας). Σπάνιο υλικό διαθέτετε και η Δημοτική Βιβλιοθήκη Αμμοχώστου αλλά με την κατάληψη της πόλης από τους Τούρκους το 1974 έχει απολεσθεί.

Οι Δημοτικές Βιβλιοθήκες αποτελούν μεγάλο κεφάλαιο της ιστορίας των Κυπριακών Βιβλιοθηκών.

Η συνεχής αύξηση του όγκου της πληροφόρησης υποχρεώνει τις Δημοτικές Βιβλιοθήκες να αναπροσαρμόσουν τον τρόπο λειτουργίας τους επεκτείνοντας της υπηρεσίες τους εφαρμόζοντας νέους τρόπους πρόσβασης, ενώ παράλληλα υιοθετούν νέες πολιτικές εμπλουτισμού των συλλογών τους για κάλυψη των συνεχών αυξανόμενων αναγκών των χρηστών τους. Οι υπεύθυνοι των Βιβλιοθηκών αντιλαμβάνονται πλέον ότι θα πρέπει οι Βιβλιοθήκες τους να αποτελούν μέρος μιας μεγάλης αλυσίδας που σκοπό θα έχει την εξυπηρέτηση των χρηστών όχι μόνο της τοπικής κοινωνίας αλλά ενός μεγαλύτερου συνόλου και γιατί όχι στην περίπτωση της Κύπρου ολόκληρου του πληθυσμού μέσα στα πλαίσια μιας ενιαίας συνεταιριστικής βιβλιοθήκης.

Με την έκρηξη των νέων τεχνολογιών αντιλαμβάνεται κανείς ότι μια μικρή βιβλιοθήκη της οποίας το προσωπικό αποτελείται από μόνο ένα άτομο και αυτό χωρίς εξειδικευμένες γνώσεις βιβλιοθηκονομίας με μόνο εφόδιο την πείρα και την αγάπη του για το βιβλίο δεν μπορεί να εξυπηρετήσει τους χρήστες της αφού δεν έχει την δυνατότητα δημιουργίας καταλόγων με υψηλές προδιαγραφές, συνδέσεις με βάσεις δεδομένων, συνεργασίες με άλλες βιβλιοθήκες, δημιουργία παράλληλης ηλεκτρονικής βιβλιοθήκης στα πλαίσια μετεξέλιξης της από παραδοσιακή, σε ένα σύγχρονο πληροφοριακό κέντρο.

Πρέπει λοιπόν στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης για εφαρμογή ίσων ευκαιριών μάθησης, να δώσουμε την δυνατότητα πρόσβασης σε όλες τις πηγές πληροφόρησης και στον πιο απομακρυσμένο χρήστη.

Το Υ.Π.Π. σε μια προσπάθεια καταλογογράφησης των συλλογών των βιβλιοθηκών αυτών σε συνεργασία με το ΕΚΤ αποφάσισε την εισαγωγή του αυτοματοποιημένου συστήματος ΑΒΕΚΤ σε όλες τις Δημοτικές Βιβλιοθήκες. Η προσπάθεια συνεχίζεται και οι συλλογές των βιβλιοθηκών αυτών παρουσιάζονται μέσω της ιστοσελίδας cln.com.cy (Cyprus Library Network) όπως και μέσω της ιστοσελίδας της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου. Μια άλλη προσπάθεια με πρωτοβουλία του Διευθυντή της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου Φίλιππου Τσιμπόγλου άρχισε σε πιλοτική μορφή η δημιουργία ενός ενιαίου Συλλογικού Καταλόγου Κυπριακών Βιβλιοθηκών. Στην προσπάθεια αυτή συμμετέχει και το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου αναλαμβάνοντας την βιβλιοθηκονομική υποστήριξη της καταλογογράφησης της συλλογής της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Λεμεσού.

Παράλληλα με τα πιο πάνω, η Ένωση Δήμων μελετά το ενδεχόμενο παρουσίασης των συλλογών των Δημοτικών Βιβλιοθηκών και μέσω δικής της ιστοσελίδας. Η Ένωση Δήμων βλέποντας την όλη προσπάθεια που γίνεται για καταλογογράφηση των συλλογών των Δημοτικών Βιβλιοθηκών, τις απαιτήσεις των χρηστών για πιο εξειδικευμένη εξυπηρέτηση, την ανάγκη σωστής συγκρότησης των συλλογών με σκοπό να ανταποκρίνονται μέσα από πληθώρα δεδομένων στην ζητούμενη πληροφορία αποφάσισε όπως θεσμοθετηθεί ο ρόλος του επιστήμονα βιβλιοθηκονόμου και έχει προχωρήσει στην κατάθεση σχεδίων Υπηρεσίας για Δημοτικούς Βιβλιοθηκονόμους, οι οποίοι απαραίτητα θα πρέπει να κατέχουν Πτυχίο Βιβλιοθηκονομίας.

Η ύπαρξη επιστημόνων βιβλιοθηκονόμων στις βιβλιοθήκες αυτές θα δώσει την δυνατότητα ανάπτυξης των συλλογών του με σωστό τρόπο και με βάση τα διεθνή πρότυπα καθώς και στην συνεργασία μεταξύ τους που σκοπό θα έχει την πληρέστερη εξυπηρέτηση χρηστών (4 Δημοτικές βιβλιοθήκες διευθύνονται από απόφοιτους Σχολών Βιβλιοθηκονομίας).

Μια άλλη ενθαρρυντική είδηση είναι ότι φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ενδιαφέρονται για ανέγερση κτιρίων ειδικών για στέγαση Βιβλιοθηκών όπως οι Δήμοι Στροβόλου, Λακατάμιας, Αγίου Αθανασίου κ.ά.

Αρκετές Δημοτικές Βιβλιοθήκες έχουν αναπτύξει διάφορες δραστηριότητες που σκοπό έχουν την προβολή του έργου τους αλλά και την προσφορά ίσων ευκαιριών για μάθηση, ψυχαγωγία αλλά και τη δια βίου μάθηση. Στα πλαίσια των δραστηριοτήτων αυτών, εντάσσονται και προγράμματα διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς όπως ψηφιοποίηση σπάνιων βιβλίων, τοπικών εφημερίδων, δημιουργία αρχείων λαϊκής παράδοσης κ.ά.

Επιγραμματικά αναφέρουμε διάφορες δραστηριότητες που έχουν αναπτύξει μερικές Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Κύπρου:

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Λευκωσίας

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Λευκωσίας έχει αναπτύξει συνεργασία με τον Οργανισμό Νεολαίας Κύπρου για δημιουργική απασχόληση παιδιών ηλικίας 6-12 ετών καθημερινά σε ειδικό χώρο ο οποίος βρίσκεται στις εγκαταστάσεις της βιβλιοθήκης με την ονομασία «Παιγνοθήκη». Σε αυτό το χώρο υπάρχουν επιτραπέζια παιχνίδια, παιδικά βιβλία και Η/Υ τα οποία αξιοποιούνται δημιουργικά από τα παιδιά. Μια άλλη συνεργασία που έχει αναπτύξει η βιβλιοθήκη είναι η παρουσίαση της λογοτεχνίας κάθε χώρας που προεδρεύει της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνδυασμό με έκθεση βιβλίων της τιμώμενης χώρας.

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Στροβόλου

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Στροβόλου σε συνεργασία με σχολεία του Δήμου Στροβόλου και συγγραφείς παιδικής λογοτεχνίας μέλη του Κυπριακού Συνδέσμου Παιδικού Νεανικού Βιβλίου διοργανώνει τα «Λογοτεχνικά Πρωινά». Τα «Λογοτεχνικά Πρωινά» είναι οργανωμένες συναντήσεις παιδιών με τους συγγραφείς τα πρωινά κάθε Τετάρτης και στόχο έχουν την εξοικείωση των παιδιών από την παιδική ηλικία με τους χώρους των Βιβλιοθηκών και τη ανάπτυξη φιλιαναγνωσίας στους εν δύναμη μελλοντικούς ενήλικες χρήστες. Στα πλαίσια των «Λογοτεχνικών πρωινών» τα παιδιά συζητούν με τους συγγραφείς για το περιεχόμενο των βιβλίων και παράλληλα γίνεται και παρουσίαση βιβλίων των παρόντων συγγραφέων από τα ίδια τα παιδιά.

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Στροβόλου συνεργάζεται με διάφορα βιβλιοπωλεία και εκδοτικούς οίκους για παρουσίαση νέων εκδόσεων. Διοργανώνει εκδηλώσεις όπως

για παράδειγμα για την παγκόσμια ημέρα παιδικού βιβλίου, γιορτές Χριστουγέννων και Πάσχα, βραβεύει τακτικούς αναγνώστες σε ειδικές τελετές αλλά και διοργανώνει ομάδες ανάγνωσης για διάφορες ηλικίες στους χώρους της βιβλιοθήκης με αναγνώστη τον ίδιο τον συγγραφέα όταν είναι δυνατόν. Επίσης συνεργάζεται με την Βιβλιογραφική Εταιρεία Κύπρου για παρουσιάσεις που σχετίζονται με το βιβλίο.

Με πρωτοβουλία της βιβλιοθήκης και σε συνεργασία με το Intercollege και τα δημοτικά σχολεία Στροβόλου διεξάχθηκε έρευνα μεταξύ των μαθητών των δημοτικών σχολείων για τη φιλιαναγνωσία και για τη συχνότητα χρήσης των βιβλιοθηκών από τους μαθητές των πιο πάνω ηλικιών.

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Λεμεσού

Η λειτουργία της Δημοτικής Βιβλιοθήκης άρχισε το 1945 όταν η Κύπρος ήταν ακόμα αποικία της Μεγάλης Βρετανίας. Η Δημοτική Βιβλιοθήκη ανέπτυξε πλούσια δραστηριότητα στον εκδοτικό τομέα. Αξιολογότετη υπήρξε η έκδοση των ποιημάτων του Βασίλη Μιχαηλίδη στα 1960, που μέχρι σήμερα παράμενε σημαντική πηγή αναφοράς, για τους μελετητές του έργου του εθνικού μας ποιητή.

Σήμερα η Δημοτική Βιβλιοθήκη Λεμεσού είναι μια από τις πλουσιότερες της Κύπρου. Διαθέτει 70.000 βιβλία, πολλές χιλιάδες λογοτεχνικά, επιστημονικά και άλλα περιοδικά, πλούσια συλλογή παιδικής λογοτεχνίας κ.ά. Ιδιαίτερα αξιόλογη είναι η μεγάλη σειρά πολύτιμων παλαιτύπων της Βιβλιοθήκης, καθώς και οι πλήρεις σειρές εφημερίδων, που διαθέτει και χρονολογούνται από το 1888 έως σήμερα. Οργανώνει εκθέσεις βιβλίων και ζωγραφικής. Επίσης γίνονται επισκέψεις μαθητών των δημοτικών και λυκείων της πόλης στη βιβλιοθήκη. Άρχισε την καταλογογράφηση της συλλογής με την πρόσληψη 5 βιβλιοθηκονόμων για τον σκοπό αυτό και υποστηρίζεται σε θέματα τεχνογνωσίας από την βιβλιοθήκη του ΤΕΠΑΚ.

Επίσης έχουν αρχίσει επαφές του Δήμου Λεμεσού με το ΤΕΠΑΚ και το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών για ψηφιοποίηση όλων των εφημερίδων που οι οποίες θεωρούνται εθνικός πλούτος.

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Λάρνακας

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη για σκοπούς γνωριμίας οργανώνει, εκπαιδευτικές επισκέψεις πάνω σε προγραμματισμένη βάση με την συμμετοχή μαθητών δημοτικού και νηπιαγωγείων.

Στους μαθητές αυτούς παρουσιάζετε η βιβλιοθήκη και το έργο που επιτελείται σε αυτήν. Ειδικότερα στους μαθητές της Ε΄ τάξης του Δημοτικού επεξηγούνται οι όροι που εμπεριέχονται στο βιβλίο των Νέων Ελληνικών «Η γλώσσα μου». Στους μαθητές της Στ τάξης αφού χωριστούν σε μικρές ομάδες τους υποδεικνύεται πως μπορούν να κάνουν αναζήτηση για να βρουν ένα βιβλίο στη βιβλιοθήκη ή στο διαδίκτυο, και μετά κάνουν πρακτική εξάσκηση στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Το τοπικό κανάλι κάθε χρόνο παρουσιάζει το έργο της Βιβλιοθήκης σε απογευματινή εκπομπή. Επίσης η βιβλιοθήκη στα πλαίσια της πολιτιστικής και κοινωνικής της προσφοράς διοργανώνει διαλέξεις με θέματα ποικίλου ενδιαφέροντος στους χώρους της βιβλιοθήκης καθώς και εκθέσεις κυρίως κυπριακού βιβλίου. Διαθέτει επίσης αξιόλογο Κυπριολογικό Τμήμα και συλλογή νομικών βιβλίων .

Η συνεργασία μεταξύ των δημόσιων βιβλιοθηκών είναι επιβεβλημένη. Με την στενή συνεργασία σε θέματα εισαγωγής νέων τεχνολογιών, εμπλουτισμού των συλλογών, κοινών προγραμμάτων προβολής του έργου τους, οι βιβλιοθήκες αυτές θα μπορέσουν να ανταποκριθούν στις αρχές του Manifesto της UNESCO (1994) το οποίο τις καθορίζει σε τοπικά κέντρα πληροφόρησης τα οποία θα παρέχουν κάθε είδους πληροφορίας και γνώσης για τους πολίτες ανεξαρτήτως φύλου, χρώματος, ηλικίας, θρησκείας και γλώσσας.